

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Нікітченко Євген Олександрович

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
«ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

072 Фінанси, банківська справа та страхування
(«Фінанси»)

Студента ІІ курсу
групи Фм-91а

(підпис)

Нікітченко Є.О.

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Є.О. Нікітченко
(підпис)

Керівник проф., доц., д. е. н.

(підпис)

Балацький Є.О.

Суми – 2020 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра

на тему: «ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ

ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

студента Нікітченко Євгена Олександровича

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Сучасні тенденції до глобалізації економічних відносин в поєднанні з кризовими явищами в вітчизняній економіці змушують підприємців шукати нові ринки для своєї діяльності. Саме початок ведення зовнішньоекономічної діяльності дозволяє забезпечити виживання підприємству в сучасних умовах. Але, без належного фінансового забезпечення, зовнішньоекономічна діяльність може завдати ще більших збитків. Тому своєчасне та оптимальне забезпечення фінансовими ресурсами зовнішньоекономічної діяльності є одним з найбільш важливих питань сьогоднішніх реалій.

Мета кваліфікаційної роботи: розгляд теоретично-методичних основ та практичних аспектів фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження: процес управління фінансовими ресурсами підприємства.

Предмет дослідження: теоретично-методичні та практичні засоби фінансового забезпечення ЗЕД.

У процесі дослідження особливостей фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства використовувалися такі методи дослідження: логічне узагальнення, розрахунок фінансових коефіцієнтів, порівняльний аналіз, метод угруповань, вертикально-горизонтальний аналіз.

Інформаційна база кваліфікаційної роботи: базові підручники, навчально-методичні посібники, наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, фінансова звітність підприємства АТ «Технологія» за 2016-2019 роки.

Основний науковий результат роботи: оптимізація фінансових ресурсів підприємства для забезпечення додаткового прибутку підприємства в процесі ведення зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: управління ЗЕД, фінансове забезпечення, оптимізація ЗЕД.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 41 сторінці, у тому числі список використаних джерел з 50 найменувань, який розміщено на 5 сторінках. Робота містить 14 таблиць, 7 рисунків, 1 формулу, а також 2 додатки, які розміщені на 4 сторінках.

Рік захисту роботи – 2020 рік.

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та
страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Науковий ступінь, вчене звання

Підпис Ініціали, прізвище
“ ” _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
студенту II курсу, групи Фм-91а

Нікітченко Євгену Олександровичу

1. Тема роботи: «Особливості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства» затверджена наказом по СумДУ № _____ від «__» _____ 2020 року
2. Строк подання студентом закінченої роботи «09» грудня 2020 року
3. Мета кваліфікаційної роботи: розгляд теоретично-методичних основ та практичних аспектів фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства
4. Об'єкт дослідження: процес управління фінансовими ресурсами підприємства.
5. Предмет дослідження: теоретично-методичні та практичні засоби фінансового забезпечення ЗЕД.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах звітності АТ «Технологія».
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів

керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ п/ п	Назва розділу	Термін подання
1.	Теоретичні засади фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства	07.12.2020
2.	Аналіз особливостей фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності АТ «Технологія»	09.12.2020

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

У розділі 1 необхідно зробити аналіз особливостей фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

У розділі 2 провести аналіз наявних ресурсів підприємства і дати висновок щодо достатності та якості забезпечення підприємства ресурсами для ведення зовнішньоекономічної діяльності.

8. Консультації по роботі:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Теоретичні засади фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства		
II	Аналіз особливостей фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності АТ «Технологія»		

9. Дата видачі завдання: «29» вересня 2020 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Є.О. Балацький

Завдання до виконання одержав _____ Є.О. Нікітченко

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1 Сутність та особливості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств	9
1.2. Методичні підходи до оцінки ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства	16
2 АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»	24
2.1. Загальна фінансово-економічна характеристика підприємства АТ «Технологія»	24
2.2 Аналіз якості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності АТ «Технологія»	34
2.3. Шляхи оптимізації фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства	42
ВИСНОВОК.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
ДОДАТОК А.....	54
ДОДАТОК Б	55

ВСТУП

В умовах економічної та політичної нестабільності, зростання конкурентності ринків та невпевненості у наступному дні, підприємствам необхідно пристосовуватися та шукати шляхи отримання додаткового доходу. Саме початок зовнішньоекономічної діяльності є потужним інструментом отримання нових клієнтів та постачальників. Але в той самий момент, дана діяльність несе в собі додаткові ризики та потребує фінансування. Тому завдання якісного та достатнього фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності є одним із ключових в процесі забезпечення функціонування підприємства в сьогоденних реаліях.

В економічній літературі особливості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких ми можемо виділити: Кірейцев Г.Г., Опарін В.М., Москаль О.І., Павлова Л.М., Сунцова О.О., Романенко О.Р., Кохалик О. О., Томашик Л. С. та інші.

Метою дипломної роботи є розгляд теоретично-методичних основ та практичних аспектів фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети були сформовані такі завдання:

- дослідити сутність та особливості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- дослідити шляхи фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- розглянути підходи до аналізу якості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства;

- надати загальну характеристику та провести аналіз фінансового стану АТ «Технологія»;
- дослідити якість фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності АТ «Технологія»;
- розробити шляхи оптимізації фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності АТ «Технологія».

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ресурсами підприємства.

Предметом роботи є теоретично-методичні та практичні засоби фінансового забезпечення ЗЕД.

При написанні дипломної роботи використовувались наступні прийоми і методи: логічне узагальнення, розрахунок фінансових коефіцієнтів, порівняльний аналіз, метод угруповань, вертикально-горизонтальний аналіз.

Інформаційною базою для написання дипломної роботи є: базові підручники, навчально-методичні посібники, наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, фінансова звітність підприємства АТ «Технологія» за 2016-2019 роки.

Наукова новизна кваліфікаційної магістерської роботи полягає в продовженні розвитку тематики фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства; дослідження мінімального рівня забезпечення ресурсами для продовження зовнішньоекономічної діяльності; розробка шляхів оптимізації фінансових ресурсів підприємства для якісного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що одержані висновки та практичні рекомендації можуть бути застосовані в процесі діяльності АТ «Технологія»

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та особливості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств

Зовнішньоекономічна діяльність, у сучасних реаліях світової кризи, є одним із небагатьох варіантів продовження ефективного функціонування підприємства та виконання його основної цілі – отримання прибутку. Саме ефективна зовнішньоекономічна діяльність забезпечує повну реалізацію експортного потенціалу підприємства, формування доцільної структури експорту та імпорту, підвищення конкурентоспроможності продукції на міжнародній арені, забезпечення фінансової стійкості та інвестиційної привабливості підприємства. Для досягнення цих можливостей зовнішньоекономічна діяльність потребує ефективного фінансового забезпечення, при відсутності якого виникає ризик отримання високих збитків.[2]

Методологічні підходи до визначення поняття «фінансове забезпечення» відображено в додатку А, таблиця А1.

Проаналізувавши підходи вчених до визначення «фінансового забезпечення» ми отримали висновки що позиція більшості науковців збігається і визначає фінансове забезпечення як метод, з допомогою якого підприємства акумулюють ресурси для забезпечення власної діяльності.

Таким чином, дослідивши різні концепції визначення «фінансове забезпечення» ми можемо сформулювати основи фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності:

1) Акумуляція достатніх грошових фондів для забезпечення ефективної зовнішньоекономічної діяльності, за допомогою таких форм залучення коштів, як самофінансування, кредитування та безповоротне фінансування.

2) Ефективне використання ресурсів в процесі зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

3) Оптимальне поєднання форм залучення коштів фінансового забезпечення суб'єктів ЗЕД.

Ми погоджуємося з думкою багатьох вчених, що основними методами залучення фінансових ресурсів є самофінансування, кредитування та безповоротне фінансування. В наслідок розвитку самих методів значно розширились можливості залучення фінансових ресурсів для забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Рис 1.1.

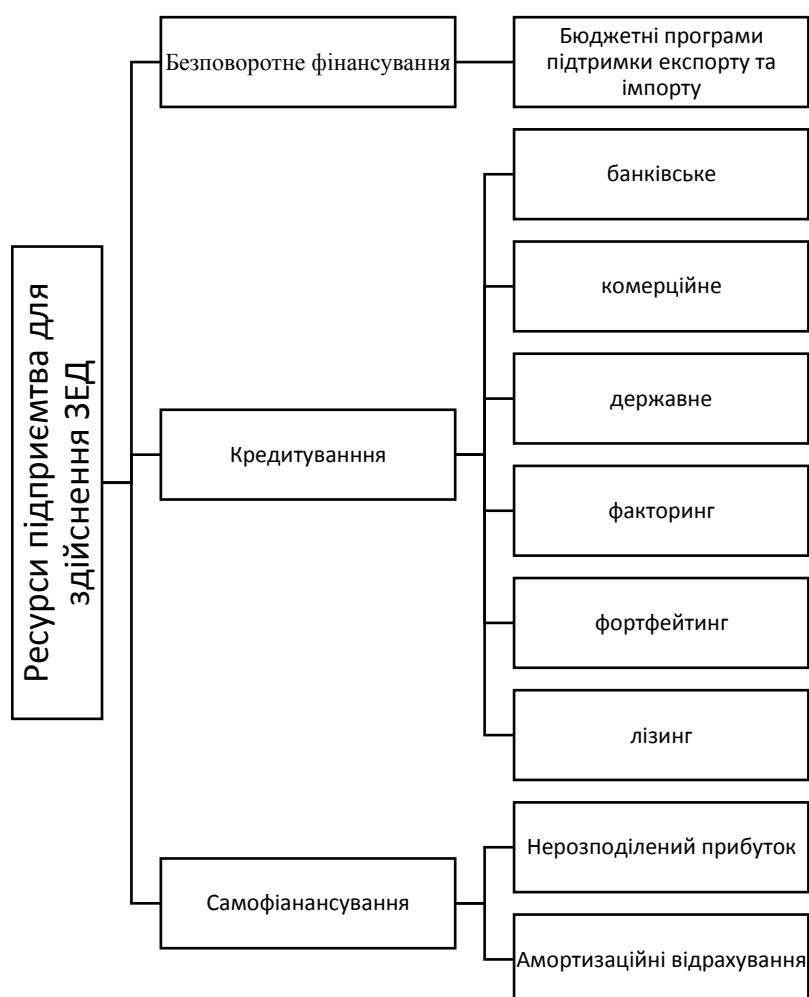

Рис 1.1 – Основні джерела фінансування ЗЕД

На нашу думку, є необхідність у більш детальному розкритті питання основних форм фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Нами було обрано ті форми, які визначаються більшістю науковцями основними на підприємствах як вітчизняного економічного простору так і зовнішньоекономічного, а саме – самофінансування, безповоротне фінансування та кредитування.

Доволі передбачуваним був той факт, що самофінансування є одним із найрозповсюджених методів фінансування ЗЕД через свою простоту і фундаментальну зрозумілість вітчизняним підприємцям. Самофінансування може здійснюватися тільки за рахунок власних вільних фінансових ресурсів підприємства. Важливо наголосити, що саме вільних фінансових ресурсів, оскільки якщо брати до уваги лише вільні грошові кошти, як частину чистого прибутку, то з об'єму самофінансування автоматично виключаються амортизаційні відрахування, які є важливим джерелом самофінансування в умовах простого та розширеного відтворення. [25] Але якщо у підприємства недостатньо власних джерел фінансування у нього виникає необхідність пошуку ресурсів через залучення інших джерел фінансування.

Багатьма вчених зазначається що в сучасних реаліях в першу чергу є сенс звернутися до неборгових джерел фінансування. Тому якщо розглядати безповоротне фінансування, то у більшості випадків воно здійснюється за рахунок бюджетного фінансування, а саме за допомогою бюджетних асигнувань в державні програми або дотацій та субсидій. [27]

Нажаль наразі в Україні немає функціонуючих державних програм підтримки зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Остання програма була схвалена 26 жовтня 2001 року згідно з розпорядженням Кабінету міністрів України №498-р. Вона включає в себе:

- інвестування в вітчизняні проекти з ціллю підвищення їхньої конкурентоспроможності;
- сприяння експортній діяльності тих секторів економіки які вже є конкурентоспроможними;
- освоєння нових технологій та реалізація інвестиційно-привабливих проектів;
- розвинення нових напрямків в наукоємних проектах;
- запровадження механізму зустрічного товарного кредитування;
- довгострокове кредитування контрактів за умови кредитування в національній валюті;
- розвиток різних методів страхування експортних кредитів.

Але дана програма не виконала свого основного завдання оскільки була недостатньо фінансована.

Також, як зазначалося раніше одним з методів фінансування ЗЕД є надання субсидій та пільг при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, але вони мають більш стимуляційний характер і в своїй більшості стосуються норм амортизації, що з однієї сторони повинно впливати на формування конкурентної ціни продукції, але з іншої сторони далеко не кожне підприємство спроможне виконувати умови надання пільг або розраховувати на стабільне їхнє нарахування в умовах сучасної нестабільності світового ринку. Тому бюджетне стимулювання ЗЕД не може бути розглянуте підприємствами як вагоме та достатнє джерело фінансування власної діяльності.[29]

На нашу думку більш глибокого розгляду потребує саме кредитування, як форма фінансового забезпечення ЗЕД, оскільки саме даний метод має велику кількість форм кредитування.

До кредитної форми забезпечення слід віднести державні, банківські та комерційні кредити. Державне кредитування у вигляді виділення міжнародних або міждержавних кредитів є менш поширеним джерелом у фінансовому

забезпеченні зовнішньоекономічної діяльності, оскільки зазвичай застосовується для фінансування державних та цільових програм. [30]

Якщо розглядати банківські кредити, то даний метод фінансового забезпечення ЗЕД є більш поширеним і вважається специфічним джерелом отримання додаткового фінансування підприємства. Підприємство може використовувати кошти, отриманні за рахунок банківських кредитів, як джерело погашення витрат на проведення зовнішньоекономічних операцій, таких як закупівлі товарів і товарних документів в країні імпортера, вкладення даних коштів в купівлю товарів для їх подальшого експорту, синдикатні кредити або використання даних коштів для забезпечення виробництва товарів та подальшого збуту.[19]

Таким чином можна виділити наступні форми використання кредитів при проведенні імпортно-експортних операцій:

- Кредити отримуються в гривні для закупівлі продукції в Україні для подальшої їхньої продажі закордон.
- Кредити отримуються в гривні для подальшої конвертації їх в іноземну валюту та закупівлі товарів закордоном.
- Кредити отримані в іноземній валюті для закупівлі продукції закордоном.
- Кредити отримуються під закупівлю основних засобів для забезпечення ЗЕД.

Найбільш широковживаним формою кредитування є комерційне кредитування. Наразі надання відстрочення платежу є міжнародною нормою і більшість закордонних операцій супроводжується підписання низки документів, таких як гарантія про оплату та специфікацій, в яких затверджується відтермінування між датою поставки продукції та платежем за неї. Комерційне кредитування дозволяє клієнту сплатити вартість товару після перевірки його якості або реалізації. Крім цього товарний кредит надає змогу збільшити обсяги продажів та конкурентоспроможність та загалом розширити ринок збуту товару.

Даний метод фінансового забезпечення хоч і має ряд зазначених попередньо переваг, компанія залишається обмеженою в ресурсах та з кожним наданим комерційним кредитом отримує все більше ризиків їх неповернення. Тому даний метод фінансового забезпечення зазвичай використовується у поєднанні з іншими.[2]

Також варто зазначити існування більш інноваційних кредитних інструментів, таких як лізинг, фортфейтинг та факторинг, які можуть надавати вже не тільки банки, але й спеціалізовані компанії які надають дані кредити власним клієнтам. [24]

Наприклад лізинг має більшу захищеність в порівнянні з класичним банківським кредитом і дозволяє без сплати авансу користуватися обладнанням або транспортними засобами. Крім того лізинг, як метод фінансування стрімко розвивається і на сьогоднішній день має як основні види: оперативний та фінансовий, так і більш інноваційні: лізинг «стандарт», лізинг «ліз-бек», лізинг «постачальнику», «мокрый лізинг», «чистий лізинг», лізинг «з повним обслуговуванням», «вендор лізинг», що дозволяє компаніям більш гнучко проводити забезпечення власних потреб. [49]

Щодо фортфейтингу то це один із видів фінансового забезпечення , який використовується у наступних випадках: [24]

- Для швидкої реалізації довгострокових зобов'язань.
- Для знаходження фінансових ресурсів експортеру, якому надав кредит імпортер.
- Для рефінансування зовнішньоекономічного комерційного кредиту.

Але даний метод сильно шкодить конкурентоспроможності товару, оскільки додається ще відсоткова частка, яка буде отримана фортфейтером, натомість дозволяє нівелювати ризик несплати комерційного кредиту. Рис 1.2

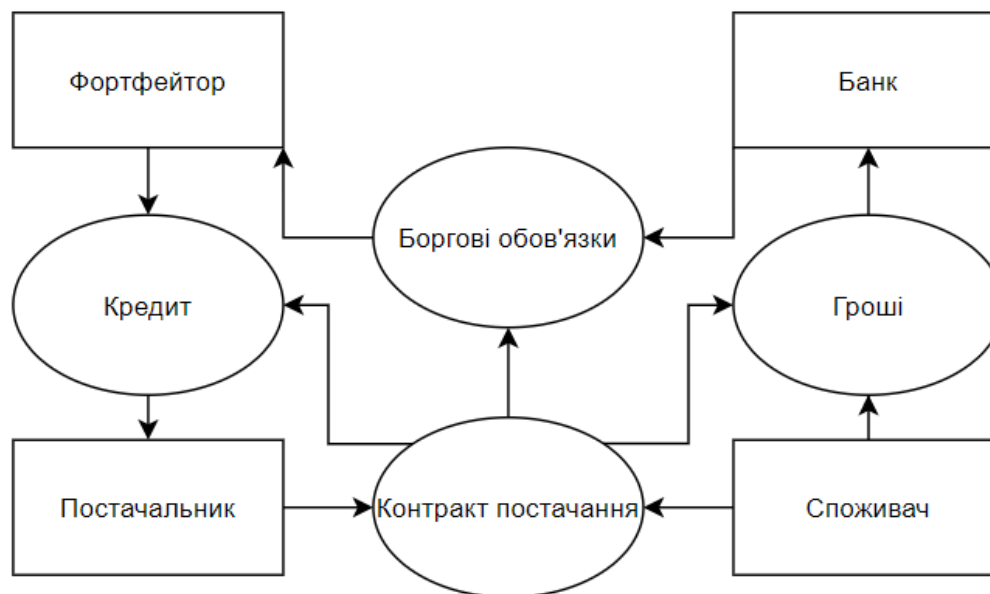

Рис1.2. – Схема фортфейтинга

На жаль в Україні використання лізингу та фортфейтингу при забезпеченні підприємствами зовнішньоекономічної діяльності ще на низькому рівні, але закордоном вони набули широкого використання. Щодо факторингу то даний спосіб забезпечення є дуже неспецифічним і використовується в діяльності суто спеціалізованих підприємств.

Тож, як висновок до цього пункту ми можемо зазначити, що зовнішньоекономічна діяльність підприємств в сучасних реаліях потребує фінансування, яке в своїй більшості забезпечується за допомогою банківських або комерційних кредитів, менш часто забезпечується за допомогою самофінансування або безповоротного фінансування. Щодо безповоротного фінансування, яке як було зазначено попередньо забезпечується за допомогою бюджетного фінансування, не може бути достатнім джерелом отримання фінансових ресурсів підприємством. Також варто зазначити, що методи

залучення додаткових фінансових ресурсів для забезпечення ЗЕД розвиваються, і формують нові, більш інноваційні джерела ресурсів.

1.2. Методичні підходи до оцінки ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Як було згадано нами попередньо, для ефективного проведення зовнішньоекономічної діяльності підприємством, необхідне достатнє, своєчасне та гармонійне забезпечення фінансовими ресурсами. Для цього необхідний чіткий та оперативний аналіз показників, які характеризують забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами, що в свою чергу, як наукове обґрунтування стану підприємства, слід вважати теоретичною основою в процесі розроблення напрямів та цілей залучення додаткових ресурсів підприємством. [39]

Для дослідження співвідношення між різними елементами фінансових ресурсів здійснюються вертикальний та горизонтальний аналіз статей балансу підприємства. За допомогою горизонтального аналізу є можливість переглянути капітал за динамікою, оцінити тенденцію зміни джерел фінансових ресурсів, визначити абсолютне та відносне значення зміни фінансових ресурсів. Вертикальний аналіз, в свою чергу забезпечує оцінку капіталу за структурою окремих розділів і статей балансу. Таким чином за допомогою даного методу є можливість дослідити зміни в якості капіталу щодо відношення його елементів.

Попри можливість дослідити структуру складових фінансових ресурсів, це не дає нам можливість надати відповідь на питання якості забезпечення фінансовими ресурсами. Оскільки, як нами було наведено попередньо, основною функцією фінансових ресурсів є покриття внутрішніх та зовнішніх потреб

підприємства, нам необхідно зосередитись на ефективності виконання даної функції підприємством.

Кількісно рівень якості фінансового забезпечення фінансовими ресурсами відображає саме платоспроможність підприємства. Оцінка платоспроможності підприємства, в свою чергу, проводиться на основі коефіцієнтів платоспроможності. Коефіцієнти платоспроможності є вимірювачами і маркерами підприємства, що вказують на рівень частини боргів, яку підприємство зможе погасити використовуючи елементи оборотних активів і на скільки кількість оборотних активів перевищує, або є меншою, від боргів. Якщо спростити питання, то воно ставиться таким чином: «Якщо всі наявні кредитори, одночасно, запросять погашення боргів від підприємства, чи буде спроможне підприємство погасити їх за рахунок наявних фінансових ресурсів та ліквідних активів і продовжити власну діяльність. [26]

Саме характеристика ліквідності активів є основою оцінки платоспроможності підприємства, що визначає спроможність перетворення активу в фінансові ресурси. В той самий час ліквідність підприємства в загальному - це його здатність перетворювати свої активи на грошові кошти для покриття потреб. Таким чином, на нашу думку ліквідність є показником який характеризує платоспроможність підприємства, як основну частину якості фінансового забезпечення підприємства.

Варто зазначити той факт, що платоспроможність не є здатністю погашати, своєчасно сплачувати або проводити розрахунки за своїми зобов'язаннями, а є спроможністю перетворювати власні активи на грошові кошти для виконання різних платежів. [31]

Якщо порівнювати поняття платоспроможності та ліквідності, то дані поняття будуть дуже близькі за своїм змістом, але все ж ліквідність більш широке поняття, оскільки від ліквідності балансу залежить платоспроможність

підприємства. Таким чином можемо зробити висновок, що платоспроможність підприємства цілковито пов'язана з його ліквідністю.

Аналіз ліквідності балансу має на меті порівняння коштів за активами, групуванням їх за ступенем ліквідності і розміщення їх у порядку зменшення ліквідності. За пасивами групування відбувається згідно термінів їх погашення в порядку зростання.[27]

Ліквідність балансу, так як і платоспроможність, забезпечується в тому випадку, коли найменш ліквідні активи покриваються більш стійкими пасивами. Короткострокові боргові зобов'язання в такому разі виступають як найбільш ліквідні активи. Методика розрахунку наведена в таблиці 1.1

Таблиця 1.1 – Методика розрахунку показників ліквідності

Найменування показника	Формула розрахунку
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти, розрахунки та інші активи}}{\text{поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{поточні зобов'язання}}$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує частину поточних зобов'язань підприємства, що можуть бути погашені негайно. Він визначається як співвідношення найбільш ліквідної частини активів (грошових коштів та їх еквівалентів) і поточних зобов'язань. У вітчизняній практиці чіткого нормативу ліквідності для підприємств не розроблено, але нормативним вважається діапазон значень від 0,2 до 0,35. В зарубіжній практиці зустрічаються показники 0,2-0,3. Це означає що в найкоротший термін підприємство може погасити 20-35% власних зобов'язань. Занадто низьке значення вказує на те, що компанія не

зможє погасити заборгованість, якщо запит на платіж прийде негайно. Якщо ж показник вище нормативного, то це також є негативною тенденцією і вказує на неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами. Грошові кошти та їх еквіваленти, на відміну від інших активів, не приймають участі в процесі відтворення і не генерують цим дохід компанії, тому зависокий рівень абсолютної ліквідності вказує на те, що в компанії є вільні кошти на купівлю додаткових активів. Якщо значення нижче нормативного то компанія може залучити додаткові кошти за допомогою отримання позичок, реалізувати частину активів. Якщо значення вище нормативного, то як згадувалося вище, компанія може вкласти дані кошти у збільшення кількості активів що приймають участь у виробничо-збутовому процесі або здійснити фінансові інвестиції.[27]

Щодо коефіцієнта швидкої ліквідності, то це є індикатором короткострокової ліквідності компанії, який дозволяє дізнатися щодо здатності компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів, а саме грошових коштів і їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій, дебіторської заборгованості і подібних. Показник швидкої ліквідності є більш консервативним і точним від решти, оскільки дозволяє виключити менш ліквідні активи. Оптимальне значення залежить від сфери діяльності компанії і здебільшого коливається в діапазоні 0,5-1,0. Показник вказує на здатність компанії вчасно погасити заборгованість використовуючи ліквідні оборотні кошти. Також для формування висновків, показник необхідно порівнювати з попередніми показниками минулих років та показниками інших компаній в галузі. Якщо компанія активно кредитує своїх покупців за рахунок товарних кредитів, що як згадувалося раніше при зовнішньоекономічних операціях є нормою, і оборотність швидкої заборгованості є низькою, то бажане більш високий показник швидкої ліквідності, а саме більше 1. У разі невідповідності показника варто працювати над збільшенням високоліквідних активів і зниженням суми поточних активів.

Показник поточної ліквідності показує відношення оборотних активів до поточних зобов'язань, оскільки оборотні активи можуть бути конвертовані у грошові кошти на протязі року або виробничого циклу. Даний показник вказує на можливість компанії сплачувати поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів і показує, який обсяг вартості поточних зобов'язань припадає на вартість оборотних коштів. Нормативним значенням є 1-3, але більшістю вчених визначається бажаний рівень 2-3. [31]

Якщо показник нижчий від нормативний, це вказує на проблему платоспроможності і знижує довіру до компанії від інвесторів, кредиторів та постачальників, що в міжнародній співпраці є дуже гострим та проблематичним питанням. Також в даному разі компанія вимушено нарощує долю позикових коштів, що призводить до надлишкових втрат та ризиків.

В тому випадку, коли показник поточної ліквідності вищий від нормативного - чіткої висновку щодо стану підприємства надати не можливо. В даному випадку компанія є більш привабливою для кредиторів, інвесторів та постачальників, оскільки показник вказує на низький рівень ризику неповернення коштів кредитору. Але, в той самий момент, зі сторони менеджменту, занадто високий показник поточної ліквідності вказує на неефективну структуру активів підприємства. Неефективна структура активів може бути спричинена надлишковим залученням фінансових ресурсів, які в результаті провокують зайві витрати на обслуговування позичкових коштів. Коефіцієнт поточної ліквідності доволі умовне нормативне значення і висновок щодо оптимальності показника можна дати тільки після проведення більш глибокого дослідження фінансового стану підприємства. [27]

Також варто зазначити що необхідно проводити перевірку на ліквідність активів, оскільки частина дебіторської заборгованості може бути поганої якості (безнадійна дебіторська заборгованість) і не зможе бути повернута протягом

року. Також запаси можуть бути низько ліквідними і бути суто специфічними для компанії.

Для нормалізації показника необхідно працювати над рівнем оборотних активів та поточних зобов'язань. Як варіант, для зниження поточних зобов'язань можна створювати договори з терміном відтермінування платежу більше одного року.

Для аналізу забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами також використовують наступні показники (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Показники фінансової стійкості

Найменування показника	Формула розрахунку
Коефіцієнт концентрації власного капіталу (коефіцієнт автономії)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви підприємства}}$
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}}$
Коефіцієнт забезпеченості за кредитами	$\frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Фінансові витрати}}$

Показник концентрації власного капіталу є одним з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Значення показника надає нам інформацію щодо того, яку частину активів підприємство здатне забезпечити за рахунок власних ресурсів.

Цей показник є дуже важливим для кредиторів, інвесторів та власників компанії, оскільки низьке значення показника вказує на високу ризиковість та слабку стійкість підприємства в середньостроковій перспективі і вказує на те, що компанія не зможе стабільно діяти при ринкових коливаннях і може швидко стати банкрутом. Це викликано тим, що низький рівень показника вказує на високу залежність компанії від позикових ресурсів. Тому основним завданням є

створення балансу між отриманням високого прибутку та збереженням фінансової стійкості. Спираючись на це, можна сформулювати нормативне значення показника в межах 0,4-0,6.

Чим нижче значення показника концентрації власного капіталу, тим більші ризики і для вирішення даного питання необхідно працювати в напрямку підвищення розміру власних ресурсів. Це виконується шляхом вкладання власниками додаткових коштів або залучення стороннього інвестора. Якщо при низькому значенні зберігається фінансова стійкість компанії, то внесення коштів не є терміновим і можна використати метод накопичення прибутку протягом кількох років. Якщо ж значення показника фінансової автономії зависоке, то це вказує на використання компанією не всього потенціалу, і необхідно нарощувати потужність в продажах та збільшувати часту охоплення ринку.[20]

Якщо говорити про коефіцієнт маневреності, то даний показник показує відношення власних оборотних ресурсів до власного капіталу компанії і таким чином вказує на частину капіталу, яка використовується або може бути використана для фінансування оборотних активів. Нормативним вважається значення 0,1 і вище. Якщо показник нижче нормативного це свідчить про необхідність звернення до позичкових ресурсів для забезпечення витрат на оборотні активи. Також варто нарощувати частку власних ресурсів, що дозволить збільшити частку власних оборотних коштів.

Щодо коефіцієнту забезпеченості за кредитами, або ж коефіцієнт покриття за відсотками, то цей показник використовують для визначення рівня зниження операційного доходу, при якому компанія втратить можливість обслуговувати процентні платежі за своїми борговими зобов'язаннями.

Даний показник вказує на можливість компанії розрахуватися з боргами перед кредиторами та залишитися в стабільному фінансовому становищі, що демонструє незалежність компанії від кредиторів. Тобто, чи може прибуток бути

здатним погасити відсотки, що нараховуються за кредитами. Таким чином можемо сформулювати наступні призначення показника (рис 1.3)

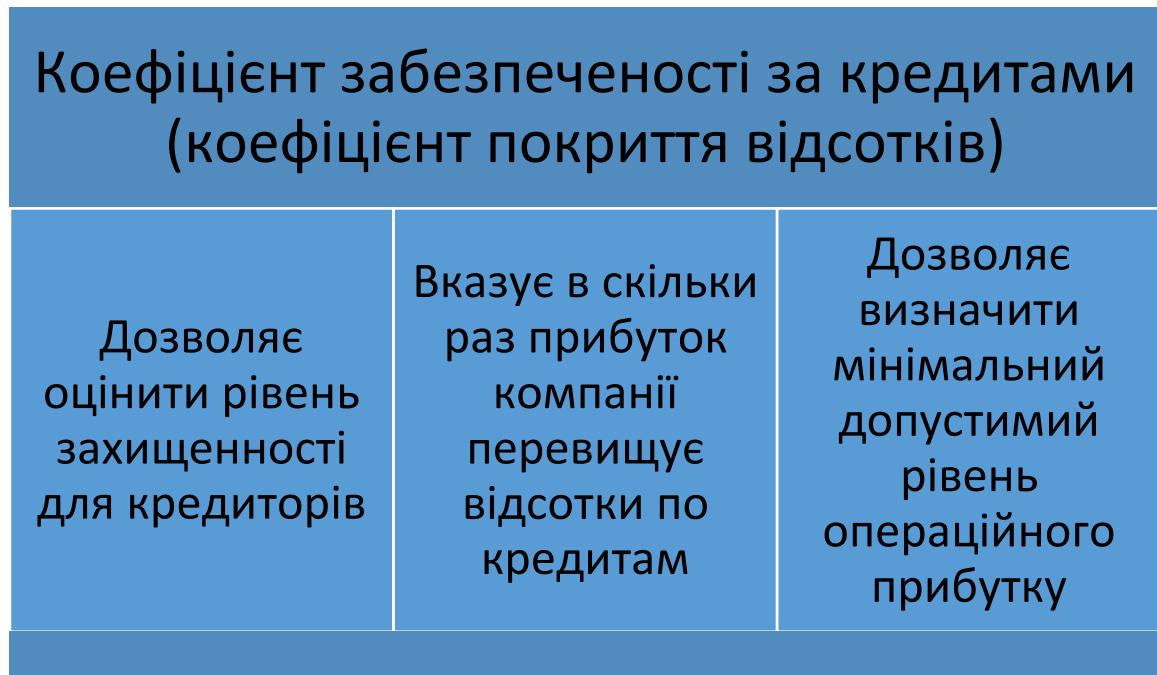

Рис 1.3. – Переваги показника покриття відсотків

Мінімальне допустиме значення за даним показником є 1, оскільки якщо показник менше даного рівня забезпеченості, то компанія не в змозі погасити власні зобов'язання за кредитами. Також занадто високе значення вказує на занадто обережний підхід до ведення діяльності і знижує привабливість компанії для інвестицій, оскільки з'являється ймовірність низької віддачі від капіталу. Оптимальним вважається значення > 1 , що вказує на фінансово надійну діяльність підприємства, яка є дуже важливою при веденні зовнішньоекономічної діяльності.

Отже, для виконання поставленої задачі, а саме визначення якості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства, необхідно провести комплексний аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості, а також основних фінансових показників, що характеризують якість забезпеченості фінансовими ресурсами.

2 АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

2.1. Загальна фінансово-економічна характеристика підприємства АТ «Технологія»

АТ «Технологія» було засноване у 1990 році, основним видом діяльності якого було виробництво медичних ковпачків для різних ємностей. Згодом виробництво підприємства розширювалось та в 1995 році почали випускати алюмінієві гвинтові ковпачки для напоїв, 1997 рік іменується початком виробництва капсули для тихих та ігристих вин, 2000 рік – випуск самоклеючої етикетки, 2012 рік – виробництво мюзле для ігристих вин та пакетів bag in box.

На сьогодні основним видом діяльності АТ «Технологія» є виробництво упаковки для харчової промисловості. Підприємство є постачальником продукції більш ніж у 60 країн світу.

Продукція АТ «Технологія» відповідає міжнародним сертифікатам якості, зокрема у 2018 році пройшла сертифікацію за двома напрямками:

- ISO 14001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги»;
- ISO 45001:2018 «Системи менеджменту охорони здоров'я та забезпечення безпеки праці».

На основі даних фінансової звітності АТ «Технологія» за 2016-2019 роки, що наведена в додатку «Б», здійснимо аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності (табл. 2.1) та аналіз фінансового стану підприємства за основними групами показників: майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.

Провівши аналіз табл. 2.1 зазначимо, що величина чистого доходу за період 2016-2019 роки збільшилась на 410 501 тис. грн. та станом на кінець 2019 року складає 1 498 707 тис. грн., що свідчить про нарощення обсягів продажів

продукції. Собівартість у 2019 році склала 1 166 494 тис. грн., що на 442 844 тис. грн. більше за показник 2016 року та на 39 111 тис. грн. більше за показник 2018 року, що вказує на підвищення витрат, понесених у процесі виробництва. Ефективність діяльності АТ «Технологія» зменшилась, оскільки спостерігається зниження величини чистого прибутку з 283 103 тис. грн. у 2016 році до 183 326 тис. грн. у 2019 році. Збільшення величини необоротних активів майже втричі за 2016-2019 роки відбулось за рахунок нарощення основних засобів, що вказує на розширення виробничої бази підприємства. Оборотні активи у 2019 році складають 692 141 тис. грн., що на 264 388 тис. грн. більше за показник 2016 року та на 84 238 тис. грн. менше за показник 2018 року, що може свідчити про зниження мобільності балансу. Валюта балансу збільшилась на 983 140 тис. грн. та станом на кінець року становить 1 821 420 тис. грн., що означає збільшення майна підприємства, а отже розширення масштабів його діяльності. Власний капітал становить у 2019 році 1 290 242 тис. грн., що на 606 001 тис. грн. більше за показник 2016 року, що зумовлено перерозподілом нерозподіленого прибутку в капітал підприємства. Збільшення позикового капіталу за аналізований період склало 377 137 тис. грн., що було зумовлено приростом як довгострокових зобов'язань так і поточних та свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності АТ «Технологія»

Показник	Рік				Відхилення +/-	
	2016	2017	2018	2019	2019/ 2016	2019/ 2018
Чистий дохід	1088206	1288658	1553952	1498707	410501	-55245
Собівартість	723650	887334	1127383	1166494	442844	39111
Чистий прибуток	283103	241015	223794	183326	-99777	-40468
Необоротні активи	410527	729379	932686	1129279	718752	196593
Оборотні активи	427753	561003	776379	692141	264388	-84238
Валюта балансу	838280	1290382	1709065	1821420	983140	112355

Продовження таблиці 2.1.

Власний капітал	684241	885256	1109050	1290242	606001	181192
Позиковий капітал	154039	405126	600015	531178	377139	-68837

Групою показників, що характеризують виробничий потенціал підприємства є показники майнового стану (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Показники майнового стану АТ «Технологія» за 2016-2019 роки

Показники	Роки				Зміна (+,-)	
	2016	2017	2018	2019	2019/2016	2019/2018
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,07	0,66	0,04	0,42	0,35	0,38
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,01	0,03	0,00	0,09	0,08	0,09
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,44	0,42	0,45	0,47	0,03	0,02
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,56	0,58	0,55	0,53	-0,03	-0,02

Як свідчать результати розрахунків, що наведені в табл. 2.2, коефіцієнт оновлення перевищує коефіцієнт вибуття протягом аналізованого періоду, що відповідає нормативним межах та означає, що основні засоби оновлюються більш інтенсивно, ніж вибувають. Коефіцієнт зносу в динаміці збільшується з 0,44 до 0,47 за 2016-2019 роки, що свідчить про незначне підвищення рівня зносу основних засобів, проте нормативне значення не перевищено (0,5). Відповідно коефіцієнт придатності зменшується з 0,56 у 2016 році до 0,53 у 2019 році, що означає зниження частки придатного до експлуатації обладнання. В цілому, майновий стан підприємства є задовільним.

Наступним етапом проведемо аналіз ліквідності, який здійснюється за 2 напрямками: аналіз ліквідності балансу (табл. 2.3) та аналіз відносних показників ліквідності підприємства (табл. 2.4).

Провівши аналіз таблиці 2.3 зазначимо, що величина високоліквідних активів збільшилась за період 2016-2019 роки на 35 304 тис. грн. та станом на кінець 2019 року становить 37 645 тис. грн., що зумовлено збільшенням грошових коштів. Швидколіквідні активи складають у 2019 році 458 109 тис. грн., що на 186 752 тис. грн. більше за показник 2016 року, що пов'язано з приростом товарної дебіторської заборгованості. Повільноліквідні активи збільшились на 42 332 тис. грн. та станом на кінець 2019 року становлять 196 387 тис. грн., що пов'язано зі збільшенням запасів та дебіторської заборгованості за розрахунками. Важколіквідні активи складають 1 129 279 тис. грн., що на 718 752 тис. грн. більше за показник 2016 року, що пов'язано з приростом необоротних активів.

Таблиця 2.3 – Аналіз ліквідності балансу АТ «Технологія»

Показник	Рік				Відхилення (+/-) 2016/2019
	2016	2017	2018	2019	
Групування активів за рівнем ліквідності					
Високоліквідні активи	2341	5808	41511	37645	35304
Швидколіквідні активи	271357	379635	485244	458109	186752
Повільноліквідні активи	154055	175560	249624	196387	42332
Важколіквідні активи	410527	729379	932686	1129279	718752
Групування пасивів за термінами погашення					
Термінові зобов'язання	19930	26807	52405	119358	99428
Короткострокові зобов'язання	109227	228391	293660	174896	65669
Довгострокові зобов'язання	20883	145900	253950	236924	216041
Постійні пасиви	688240	889284	1109050	1290242	602002
Визначення браку (надлишку) активів для виконання зобов'язання					
A1 і П1	<	<	<	<	-
A2 і П2	>	>	>	>	-
A3 і П3	>	>	<	<	-
A4 і П4	<	<	<	<	-

Відповідно до даних табл. 2.3, обсяг термінових зобов'язань збільшились на 99 428 тис. грн. за 2016-2019 роки та становить 119 358 тис. грн. у 2019 році. Величина короткострокових зобов'язань у 2019 році складає 174 896 тис. грн., що на 65 669 тис. грн. більше за показник 2019 року. Довгострокові зобов'язання та постійні пасиви збільшились на 216 041 тис. грн. та на 602 002 тис. грн. відповідно за аналізований період.

Таким чином, на основі зіставлення відповідних груп активів з відповідними групами пасивів, можемо зазначити, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним, оскільки у підприємства бракує абсолютно ліквідних активів для погашення найбільш термінових зобов'язань. Говорити про перспективну ліквідність не можемо, оскільки не виконується 3-тя умова ліквідності балансу протягом 2018-2019 років ($A3 < ПЗ$).

Наступним кроком проведемо оцінку відносних показників ліквідності та розглянемо динаміку чистого оборотного капіталу (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка показників ліквідності АТ «Технологія»

Показник	Рік				Відхилення (+/-)	
	2016	2017	2018	2019	2019/ 2018	2019/ 2016
Коефіцієнт покриття	3,21	2,16	2,24	2,35	0,11	-0,86
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,12	1,51	1,52	1,68	0,16	-0,44
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,02	0,12	0,13	0,01	0,11
Чистий оборотний капітал	294597	301777	430314	397887	-32427	103290

На основі проведених розрахунків слід відмітити, що коефіцієнт покриття в динаміці зменшується з 3,21 у 2016 році до 2,35 у 2019 році, проте значення даного показника перевищує нормативне (1,5-2,0), що вказує на перевищення оборотних активів над поточними зобов'язаннями та означає надлишкову ліквідність підприємства, що була спричинена внаслідок недосконалої політики управління оборотними активами. Коефіцієнт швидкої ліквідності в динаміці зменшився до 1,68 у 2019 році, проте перевищує оптимальне значення (0,5-1,0),

що свідчить про надлишкові платіжні можливості підприємства. Коефіцієнт абсолютної ліквідності складає у 2019 році 0,13, що означає, що 13 % поточних зобов'язань можливо погасити за рахунок наявних грошових коштів, що не відповідає оптимальному значенню (0,20-0,35). Величина чистого оборотного капіталу в динаміці збільшилась на 103 290 тис. грн. за аналізований період, що означає наявність у підприємства фінансових ресурсів для ведення господарської діяльності.

Наступним кроком проведемо аналіз фінансової стійкості підприємства з метою виявлення рівня залежності АТ «Технологія» від зовнішніх джерел фінансування, що здійснюється на основі розрахунку абсолютних показників (табл. 2.5) та відносних показників (табл. 2.6).

Таблиця 2.5 – Абсолютні показники фінансової стійкості АТ «Технологія»

Показник	Рік				Відхилення (+/-) 2019/2016
	2016	2017	2018	2019	
Джерела власних коштів	684241	885256	1109050	1290242	606001
Необоротні активи	410527	729379	932686	1129279	718752
Наявність власних оборотних коштів	273714	155877	176364	160963	-112751
Довгострокові позикові кошти	20883	145900	253950	236924	216041
Наявність власних і довгострокових позикових джерел	294597	301777	430314	397887	103290
Короткострокові позикові кошти	133156	259226	346065	294254	161098
Загальна величина основних джерел формування запасів	427753	561003	776379	692141	264388
Загальна величина запасів і витрат	119378	160674	222219	165679	46301
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів	154336	-4797	-45855	-4716	-159052
Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів	175219	141103	208095	232208	56989

Продовження таблиці 2.5

Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів	308375	400329	554160	526462	218087
Тривимірний показник типу фінансової стійкості	1;1;1	0;1;1	0;1;1	0;1;1	-
Тип фінансової стійкості	абсолютна	нормальна	нормальна	нормальна	-

Проведені розрахунки засвідчують, що протягом аналізованого періоду тип фінансової стійкості змінювався. Так у 2016 році підприємство мало абсолютний тип фінансової стійкості, за якого запаси і витрати фінансуються за рахунок власного оборотного капіталу. Проте період 2017-2019 роки характеризувався нормальним типом фінансової стійкості, тобто запаси і витрати фінансуються за рахунок власного оборотного капіталу та довгострокового позикового капіталу.

Таблиця 2.6 – Відносні показники фінансової стійкості АТ «Технологія»

Показник	Рік				Відхилення (+/-)	
	2016	2017	2018	2019	2019/2016	2019/2018
Коефіцієнт автономії	0,82	0,69	0,65	0,71	-0,11	0,06
Коефіцієнт фінансування	0,23	0,46	0,54	0,41	0,19	-0,13
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,84	0,80	0,80	0,84	0,00	0,04
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,03	0,14	0,19	0,16	0,13	-0,03
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,86	0,64	0,58	0,55	-0,31	-0,02
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,69	0,54	0,55	0,57	-0,12	0,02
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,43	0,34	0,39	0,31	-0,12	-0,08

Провівши аналіз таблиці 2.6 відмітимо, що коефіцієнт автономії в динаміці зменшився з 0,82 до 0,71 за 2016-2019 роки, тобто у 2019 році частка власного капіталу у структурі капіталу становила 71 %, що вище оптимального значення (0,4-0,6). Збільшення коефіцієнта фінансування до 0,41 у 2019 році свідчить про те, що підприємство на 1 грн. власного капіталу залучає 0,41 грн. позикових ресурсів, що свідчить про незначне підвищення залежності підприємства від

зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт покриття інвестицій становить 0,84 у 2019 році, що означає, що частка власного капіталу та довгострокових зобов'язань у структурі капіталу складає 84 %, що на 4 % більше за показник попереднього періоду. Збільшення коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів з 0,03 у 2016 році до 0,16 у 2019 році означає підвищення частки довгострокових позикових джерел фінансування у загальній структурі. Коефіцієнт короткострокової заборгованості зменшується на 0,31 та станом на кінець 2019 року становить 0,55, що свідчить про зниження частки поточних зобов'язань у структурі позикового капіталу. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами має тенденцію до зменшення з 0,69 у 2016 році до 0,57 у 2019 році, що свідчить про зменшення частки оборотних активів, які сформовані за рахунок власного капіталу. Аналогічну динаміку має коефіцієнт маневреності власного капіталу, що зменшується з 0,43 до 0,31 за 2016-2019 роки та означає зменшення власного капіталу, що вкладений в оборотні активи.

Наступною групою показників, що будуть проаналізовані є показники ділової активності, які характеризують розрахунково-платіжну дисципліну підприємства, завантаження виробничих потужностей, швидкість обороту фінансових ресурсів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники ділової активності АТ «Технологія»

Показник	Рік				Відхилення (+/-)	
	2016	2017	2018	2019	2019/2016	2019/2018
Тривалість одного обороту						
- активів	277	360	396	438	160	42
- власного капіталу	226	247	257	310	84	53
- запасів	39	45	51	40	0	-12
- дебіторської заборгованості	100	110	119	117	17	-1
- кредиторської заборгованості	39	66	70	49	10	-21
Коефіцієнт оборотності						
- активів	1,3	1,0	0,9	0,8	-0,5	-0,1

Продовження таблиці 2.7

- власного капіталу	1,6	1,5	1,4	1,2	-0,4	-0,2
- запасів	9,1	8,0	7,0	9,1	0	2,1
- дебіторської заборгованості	3,6	3,3	3,0	3,1	-0,5	0,1
- кредиторської заборгованості	9,2	5,4	5,2	7,4	-1,8	2,2
Тривалість операційного циклу, дн.	140,0	154,7	170,2	157,1	17,1	-13,1
Тривалість фінансового циклу, дн.	100,9	88,7	100,4	108,2	7,3	7,8

На основі проведених розрахунків, що наведені в табл. 2.7, зазначимо, що коефіцієнт оборотності активів зменшився з 1,3 у 2016 році до 0,8 у 2019 році, що свідчить про зменшення ефективності використання активів підприємства, тобто відбувається зниження величини чистого доходу, що приносить 1 грн. активів. Коефіцієнт оборотності власного капіталу становить 1,2 у 2019 році, що на 0,4 менше за показник 2016 року та вказує на зниження ефективності використання власного капіталу. Значення коефіцієнта оборотності запасів протягом аналізованого періоду змінювалось та за період 2018-2019 роки збільшилось на 2,1, що означає збільшення кількості оборотів запасів підприємства. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився на 0,5 та станом на кінець 2019 року становив 3,1, що свідчить про погіршення платіжної дисципліни покупців. Відповідно спостерігається збільшення терміну оборотності дебіторської заборгованості з 100 до 117 діб за період 2016-2019 роки. Зменшення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості з 9,2 до 7,4 за 2016-2019 роки свідчить про погіршення розрахунково-платіжної дисципліни підприємства. Відповідно термін обороту кредиторської заборгованості збільшився з 39 діб до 49 діб. Тривалість операційного циклу збільшилась з 140 днів до 157,1 днів за 2016-2019 роки, що означає зростання періоду, що необхідний для придбання

запасів до отримання грошових ресурсів від реалізації виробленої з них продукції. Збільшення тривалості фінансового циклу до 108,2 днів у 2019 році, вказує на збільшення періоду, протягом якого власні оборотні кошти виконують один оборот.

Заключним етапом проведемо аналіз показників рентабельності, які характеризують рівень прибутковості підприємства (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Показники рентабельності АТ «Технологія»

Показники	Рік				Відхилення	
	2016	2017	2018	2019	2019/2018	2019/2016
Коефіцієнт рентабельності активів	0,34	0,19	0,13	0,10	-0,03	-0,24
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,41	0,27	0,20	0,14	-0,06	-0,27
Коефіцієнт рентабельності продажів	0,26	0,19	0,14	0,12	-0,02	-0,14
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,39	0,27	0,20	0,16	-0,04	-0,23

Провівши аналіз показників рентабельності зазначимо, що коефіцієнт рентабельності активів зменшується з 0,34 до 0,1 за 2016-2019 роки, що свідчить про зниження рівня прибутку, що приносить 1 грн. активів. Аналогічну динаміку має коефіцієнт рентабельності власного капіталу, значення якого у 2019 році склало 0,14, що на 0,27 менше за показник 2016 року та свідчить про зниження частини прибутку, що приносить 1 грн. власного капіталу. Коефіцієнт рентабельності продажів зменшується до 0,12 у 2019 році, що на 0,14 менше за показник 2016 року, що свідчить про зниження чистого прибутку, що припадає на 1 грн. чистого доходу. Коефіцієнт рентабельності продукції складає у 2019 році 0,16, що на 0,23 менше за показник 2016 року, що означає зменшення чистого прибутку, що припадає на 1 грн. собівартості.

Таким чином, провівши аналіз фінансового стану АТ «Технологія» зазначимо, що майновий стан зазнав незначних змін, проте є задовільним, так як його показники відповідають нормативним значенням. Підприємство є ліквідним, хоча має надлишкову ліквідність, тому необхідно вжити заходи стосовно покращення політики управління оборотними активами. Підприємство є фінансово стійким, та має незначну залежність від зовнішніх джерел фінансування. Спостерігається зниження ділової активності АТ «Технологія», що виражається у зниженні оборотності складових активів та власного капіталу. Зменшення рентабельності підприємства зумовлено зниженням абсолютної величини чистого прибутку, що вказує на погіршення ефективності діяльності підприємства. Таким чином, керівництву підприємства необхідно вжити заходи стосовно підвищення прибутковості.

2.2 Аналіз якості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності АТ «Технологія»

Оскільки виділити витрати на забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства, такого як АТ «Технологія», майже неможливо, має місце ототожнення їх до загальних витрат на забезпечення діяльності основної. Таким чином спираючись на попередньо викладений матеріал у пункті 1.2, нами було розраховано показники ліквідності та фінансової стійкості.

Дослідження варто розпочати з аналізу показників ліквідності підприємства. В розділі 2,1 ми вже розглядали деякі з показників ліквідності, але основною метою даного розділу буде більш глибокий аналіз кожного показника.

Результати дослідження наведено в таблиці 2,9.

Таблиця 2.9 – Основні показники ліквідності АТ «Технологія»

Найменування показника	Роки				Відхилення	
	2016	2017	2018	2019	2019/2018	2019/2016
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,02	0,12	0,13	0,01	0,11
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,12	1,51	1,52	1,68	0,16	-0,44
Коефіцієнт поточної ліквідності	3,21	2,16	2,24	2,35	0,11	-0,86

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, як було наведено нами раніше, має нормативні значення від 0,2 до 0,35. Спостерігаємо що коефіцієнт значно нижчий від нормативного, і в 2019 році на 35% нижче оптимального значення. Це означає, що компанія не може погасити всі борги, у разі запиту кредиторів щодо погашення заборгованості. Для більш чіткого аналізу необхідно розглянути складові елементи, а саме «Грошові кошти» та «Поточні зобов'язання» рис 2,1.

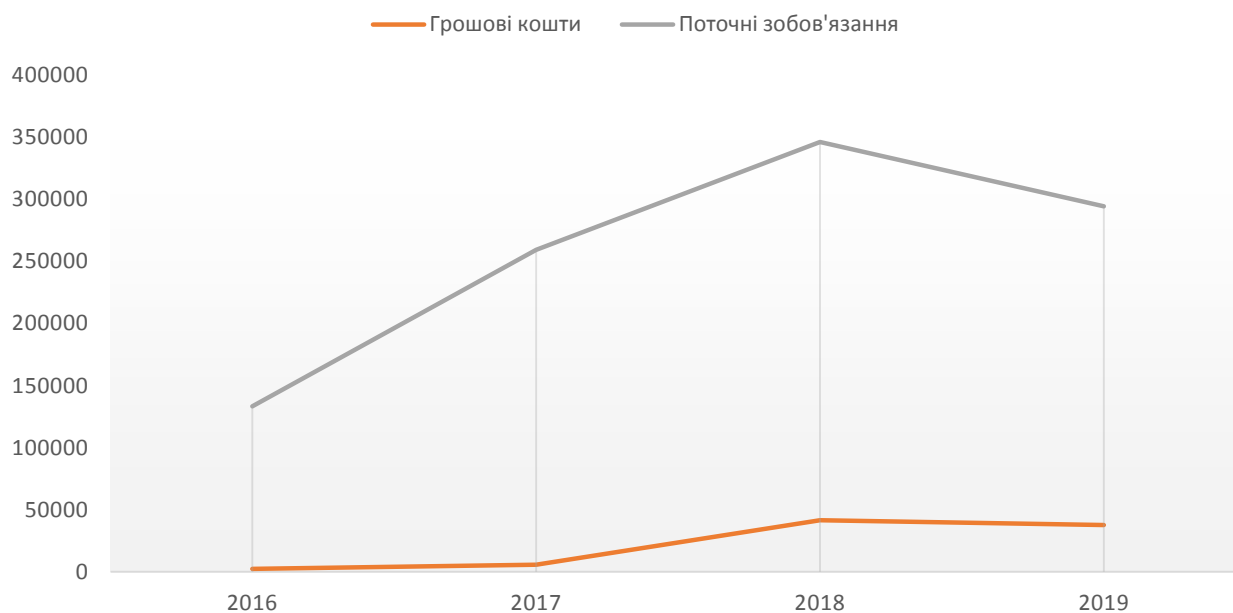

Рис 2.1 – Динаміка елементів, що впливають на Абсолютну ліквідність

Таким чином бачимо, що компанія працює у покращенні фінансового менеджменту. Є чітко виражене зниження поточних затрат та збільшення суми грошових коштів. Для досягнення нормативних значень абсолютної ліквідності компанії необхідно працювати в напрямку збільшення суми грошових коштів, або зниження суми поточних зобов'язань.

Аналізуючи показник швидкої ліквідності ми бачимо наступну ситуацію – показник вищий від нормативного. Треба розуміти, що даний показник є доволі залежний від умов роботи підприємства, ринку на якому підприємство знаходиться, платіжної дисципліни та платіжних норм клієнтів. Аналізуючи специфіку роботи АТ Технологія, варто зазначити що робота в секторі B2B чітко пов'язана з роботою з дебіторською заборгованістю. Це спричинено, як зазначалося раніше, нормами щодо надання комерційних кредитів в процесі торгової діяльності підприємства. Таким чином, перед тим як надавати відповідь щодо невідповідності коефіцієнту швидкої ліквідності, варто проаналізувати стан дебіторської заборгованості.

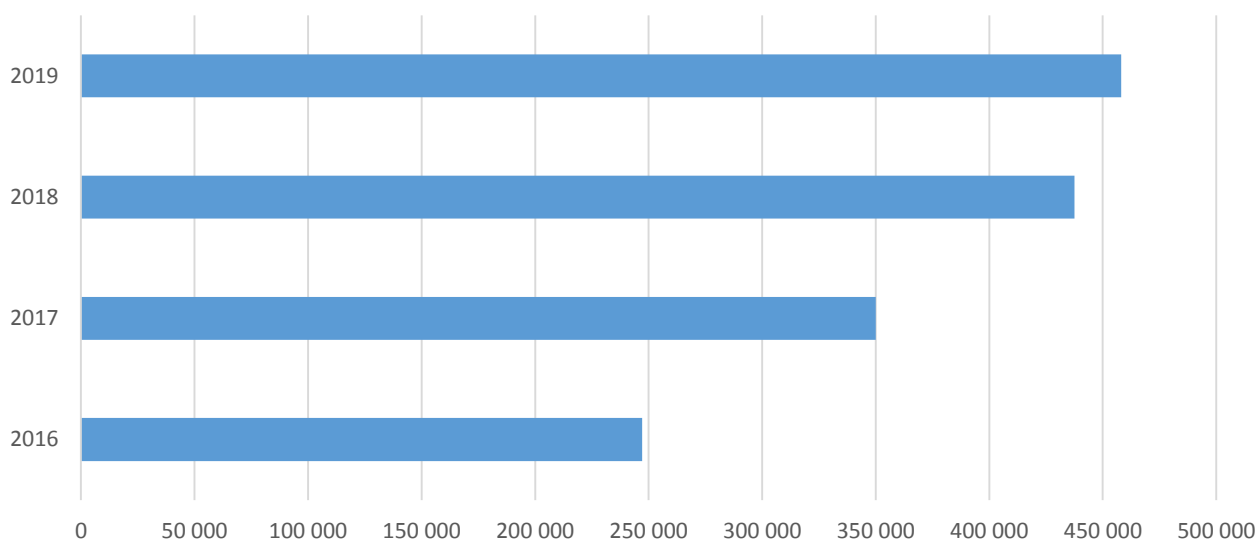

Рис. 2.2 – Короткострокова дебіторська заборгованість (тис. грн.)

Бачимо, що АТ Технологія має велику суму короткострокової дебіторської заборгованості, за товари, роботи та послуги, що викликано роботою з зовнішніми ринками та специфікою роботи з В2В. Таким чином показник швидкої ліквідності можна вважати нормативним, оскільки підприємство активно кредитує свої клієнтів за рахунок товарних кредитів. Але все ж, бачимо проблему зростання суми дебіторської заборгованості, що викликано розвитком нових ринків збуту та слабкою платіжною дисципліною клієнтів, що було виявлено в процесі аналізу оборотності дебіторської заборгованості раніше. Оскільки відмовитися від надання комерційних кредитів на ринку надання послуг В2В ризиково, зі сторони можливості втрати клієнтів, варто оптимізувати процедуру роботи з клієнтами. Дані зміни необхідно ввести для того щоб знизити ризики неповернення боргу, а також оптимізації показнику швидкої ліквідності.

Щодо показнику поточної ліквідності, то даний показник є в нормативному проміжку, що вказує на можливість підприємства сплачувати поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів, швидко перетворюючи їх на грошові кошти.

Для аналізу фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства, також важливо розглянути показники фінансової стійкості. Аналіз даних показників дозволить нам знайти додаткові проблеми, покращення яких зможе забезпечити якісне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності без зайвих втрат. (табл. 2.10)

Табл 2.10 – Аналіз показників фінансової стійкості

Найменування показника	2016	2017	2018	2019	2019/2018	2019/2016
Коефіцієнт концентрації власного капіталу (коефіцієнт автономії)	0,82	0,69	0,65	0,71	-0,11	0,06
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	0,43	0,34	0,39	0,31	-0,12	-0,08

Продовження таблиці 2.10.

Коефіцієнт забезпеченості за кредитами	87,5	101,48	10,04	7,82	2,22	-79,68
--	------	--------	-------	------	------	--------

Бачимо, що показник концентрації власного капіталу має показник вищий від нормативного (0,4 - 0,6). Згідно цього можемо зробити висновок що компанія обрала напрям на забезпечення стабільності і фінансової стійкості, але в той самий час втрачає можливий прибуток. Для детального аналізу даного показника, необхідно розглянути динаміку розміру власного капіталу в складі пасивів підприємства (рис 2.3)

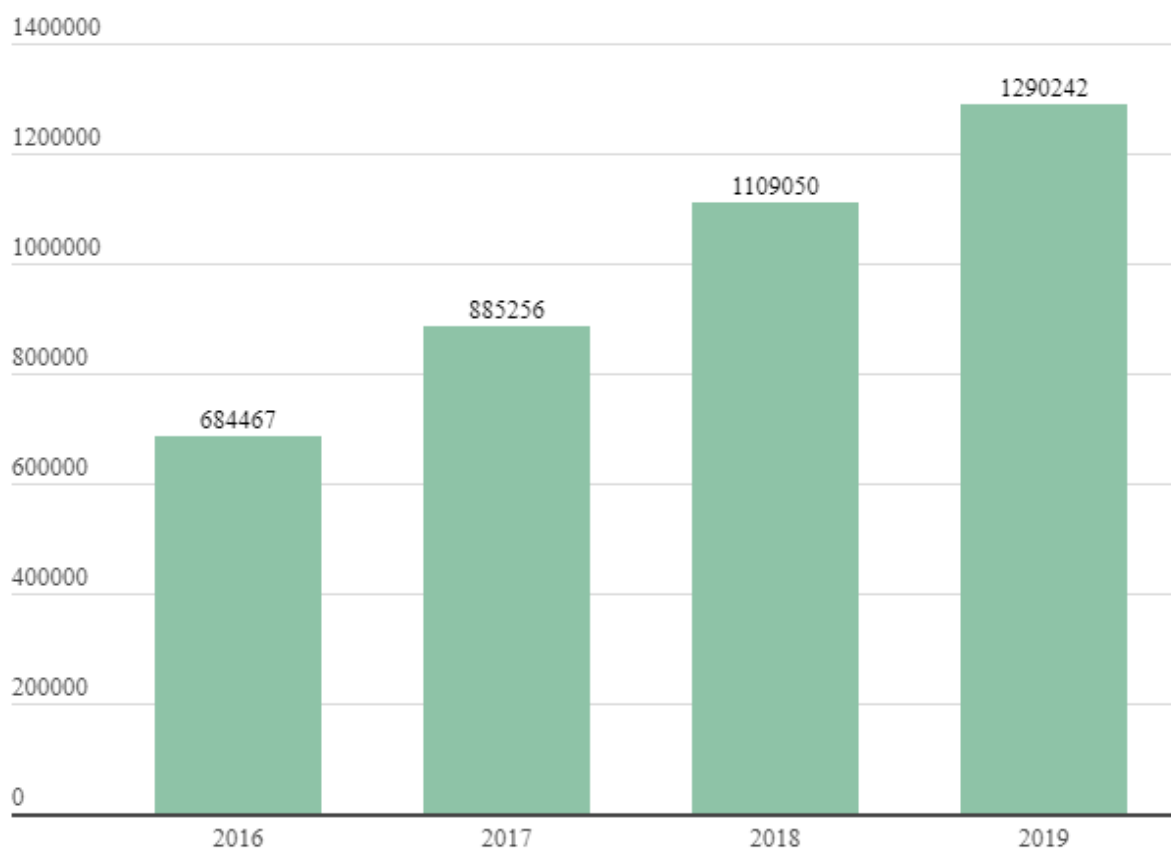

Рис 2.3 – Розмір капіталу АТ «Технологія» за період 2016-2019 років (тис. грн.)

Спостерігаємо значний ріст власного капіталу підприємства за рахунок перерозподілу нерозподіленого прибутку в капітал підприємства. Наслідком даного процесу може бути:

- 1) Недоотримання фінансових вигід, яких би підприємство набуло перетворивши нерозподілений прибуток на активи.
- 2) Отримання фінансових збитків при сплаті відсоткових ставок за кредитами, замість покриття витрат власними коштами.

Наступним кроком буде аналіз показнику маневреності робочого капіталу. За аналізований проміжок часу даний показник є нормативним. Це свідчить про те, що власними коштами повністю покриваються необоротні активи і може бути покрито 31% оборотних активів за рахунок власного капіталу. Але в той самий момент спостерігається тенденція до зниження рівня показнику, і за проміжок 2016-2019 роки він знизився на 28%, що спричинено стрімким ростом оборотних та необоротних активів.

Аналізуючи показник забезпеченості за кредитами ми спостерігаємо, що компанія може за рахунок власних коштів погасити відсотки за кредитами. Оскільки показник вважається нормативним при значенні > 1 , можемо вважати його позитивним. Але, на основі даного показника спостерігаємо наступну тенденцію – зростання фінансових витрат з одночасним зниженням прибутковості компанії, що в роботі на міжнародному ринку є негативним явищем, як для постачальників, так і для інвесторів і кредиторів (рис 2.4.). Також спираючись на коефіцієнт покриття, який був розрахований раніше, можна сказати, що на підприємстві є чітка проблема з менеджментом активів підприємства, що призвело до надлишкової ліквідності підприємства. Дані показники вказують на недосконале забезпечення діяльності підприємства, в тому числі і зовнішньоекономічної.

Рис 2.4 – Динаміка показників фінансових витрат та прибутку до оподаткування.

Таким чином можна зробити висновок, що АТ «Технологія» проводить фінансове забезпечення власної діяльності якісно і в достатній мірі. В процесі дослідження були виявлені проблеми, які пов'язані з сумою грошових коштів, яких не достатньо для покриття нормативної кількості боргів компанії. Але розглядаючи показник швидкої ліквідності, ми дійшли до висновку, що компанія розраховується з контрагентами шляхом конвертації дебіторської заборгованості в грошові кошти. Разом з тим було виявлено негативну динаміку в зростанні суми та терміну оборотності дебіторської заборгованості, що спираючись на

попередньо зроблені висновки про методи розрахунку компанії, є негативним показником, який необхідно корегувати. Також після розрахунку показників коефіцієнту автономії, ми зробили висновок, що компанія недоотримує прибуток, через накопичення власного капіталу підприємства. Це з однієї сторони покращує стабільність та фінансову безпеку компанії, але з іншої сторони впливає на тенденцію показників забезпечення за кредитами через одночасне зменшення прибутковості компанії та зростання фінансових витрат. Тим не менш, показник забезпечення за кредитами залишається в межах норми, що вказує на здатність підприємства розрахуватися за витратами відсоткової ставки.

Нами було розглянуто позиції продукції, які було експортовано в 2016-2019 році. Ми виділили найбільш рентабельні складові з усього переліку експортованої номенклатури. Таким чином нами було сформовано таблицю 2.11.

Табл. 2.11 – Найбільш рентабельний експортований товар 2016-2019 р.

№	Назва	2016	2017	2018	2019
		Рентабельність %			
1	Продукт А	26,40	27,00	25,20	23,10
2	Продукт Б	18,70	16,40	18,25	20,15
3	Продукт В	19,40	13,50	16,20	15,54
4	Продукт Г	14,13	14,28	14,22	14,20
5	Продукт Д	13,60	12,25	13,55	11,28

На основі даної інформації, можемо зробити висновок, щодо можливості залучення інвестицій за рахунок нерозподіленого прибутку в напрямки, які виробляють найбільш рентабельну продукцію. Даний захід дозволить підприємству отримати додатковий прибуток та покращить якість фінансового забезпечення зовнішньо-економічної діяльності.

2.3. Шляхи оптимізації фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Як нами було зауважено в попередньому розділі, підприємству більш притаманно накопичення власного капіталу, за рахунок перерозподілу нерозподіленого прибутку. Таким чином підприємство з однієї сторони є сильно захищеним фінансово, але з іншої сторони підприємство втрачає можливий прибуток. Нами вирішено оптимізувати якість фінансового управління підприємства і перерозподілити частину нерозподіленого прибутку на розвиток найбільш рентабельних напрямків виробництва продукції яка експортується.

Для розуміння можливої суми, яка може бути перерозподілена у 2020 році на фінансування найбільш рентабельних напрямків вироблення продукції, необхідно зробити прогноз, щодо розміру нерозподіленого прибутку у 2020 році. Якщо проаналізувати динаміку показників нерозподіленого прибутку за 2016-2019 рік, бачимо, що у 2017 у порівнянні з 2016 роком розмір нерозподіленого прибутку зріс на 31,4%, у 2018 у порівнянні з 2017 роком розмір нерозподіленого прибутку зріс на 26,6 %, у 2019 у порівнянні з 2018 роком розмір нерозподіленого прибутку зріс на 17,2 %. Таким чином спостерігаємо що щорічно темп приросту розміру нерозподіленого прибутку знижується на 20%. На основі даної інформації можемо створити плановий приріст нерозподіленого прибутку у 2020 році, у порівнянні з 2019 роком, а саме в розмірі 13,6%. Так у 2020 році, планово нерозподілений прибуток буде становити 1 414 851,65 тис. грн.

Для виділення частки нерозподіленого прибутку, що може бути виділений на фінансування рентабельних напрямків виробництва, необхідно розрахувати

плановий показник автономії. Для розрахунку планового показнику автономії, необхідні планові показники власного капіталу та пасивів підприємства.

Відповідно до попередньо наведеної інформації, розмір власного капіталу буде 1 459 625,65 тис грн. плановий розмір пасивів становитиме 2 039 990,00 тис грн. Таким чином плановий показник коефіцієнту автономії дорівнюватиме 0,72.

Наступним етапом буде розрахунок мінімальної суми, яку необхідно перерозподілити з нерозподіленого прибутку в власний капітал, для збереження стабільності підприємства, а саме щоб коефіцієнт автономії не був меншим від 0,6.

Таким чином матимемо наступне рівняння, де x – мінімальна сума перерозподілу нерозподіленого прибутку в власний капітал (2.1)

$$\begin{aligned} \frac{44774+x}{625\,138.4+x} &= 0.6; \\ 44774 + x &= 0.6(625138.4 + x); \\ 44774 + x &= 375083.04 + 0.6x; & (2.1) \\ 0.4x &= 330\,309.04; \\ x &= 825\,772.6 \text{ (тис. грн)} \end{aligned}$$

Таким чином, сума, яку необхідно перерозподіляти з нерозподіленого прибутку у власний капітал у 2020 році, для збереження стабільності підприємства, становить 825 772,60 тис. грн.. Решту, рекомендовано виділити на фінансування виробництва нової продукції, з ціллю отримання додаткового прибутку. Сума коштів, які ми можемо перерозподілити в виробництво продукції становить 589 079,05 тис. грн..

Нами було вирішено розподілити частину даних коштів на докупівлю обладнання та організацію процесу виробництва продуктів «А», «В» і «Г», оскільки в напрямки виробництва продукції «Б» і «Д» були значні вкладання у

2018-2019 роках. Також вирішено вкласти тільки частину коштів, оскільки наразі йде процес будівництва цеху для виробництва продукції типу «Д», і у 2021 році плануються значні вкладання коштів для запровадження нових високорентабельних форматів продукції типу «Д».

Нами запропоновано купівлю 22 виробничих машин, які повинні забезпечити зростання прибутку підприємства. Таким чином нами було сформовано наступну таблицю.

Таблиця 2.12 – Сума перерозподілу та термін окупності нового обладнання

Тип продукції	Кількість одиниць куплених виробничих машин (шт.)	Вартість купівлі та встановлення (настроювання) одиниць (тис. грн)	Загальна вартість нових машин одного типу продукції (тис. грн.)	Орієнтована прибутковість в рік одиниці (тис. грн)	Прибуток отриманий в рік від комплексу нових машин одного типу продукції (тис. грн)	Термін окупності (років)
Продукт "А"	10	9100	91000	4100	41000	2,2
Продукт "В"	6	14600	87600	2747	16482	5,3
Продукт "Г"	6	12000	72 000	2501	15006	4,8
Сума	22		250600	9348	72488	3,5

У ціни одиниці виробничої техніки враховано собівартість машини, обладнання робочого простору, модернізація енергетичного забезпечення та налаштування. Згідно цих даних нами було розраховано загальну вартість залучення нових виробничих потужностей, що становить 250 600 тис. грн.

Враховуючи виробничу потужність, ціну та рентабельність товарів, нами було сформовано орієнтовану прибутковість машин в рік, що становить 72 488 тис. грн. . На основі цих даних ми можемо сформулювати термін окупності вкладень, що становить 3,5 роки. Таким чином в III-му кварталі 2022 року дані

вкладення будуть повністю повернені і дані потужності почнуть приносити прибуток.

Таким чином, перерозподіливши нерозподілений прибуток у розвиток виробництва продукції, ми зможемо забезпечити 72 488 тис. грн. додаткового прибутку щорічно.

ВИСНОВОК

Провівши роботу над аналізом теми фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства, нами було зроблено висновки щодо того, що зовнішньоекономічна діяльність підприємства потребує якісного і своєчасного фінансування. Дане фінансування забезпечується за рахунок безповоротного фінансування, власних ресурсів або позичкових ресурсів. Нами було досліджено різні форми фінансування за рахунок позичкових коштів, і було зроблено висновок щодо того, що більшість потреб забезпечуються банківськими кредитами та комерційним кредитуванням. Так в діяльності підприємства на зовнішньоекономічних ринках, комерційне кредитування відграє одну з вирішальних ролей в конкурентоспроможності підприємства. Крім того ми дослідили ряд нових інструментів фінансового забезпечення підприємства, з яких виділяються лізинг та фортфейтинг. Варто зауважити, що вже на сьогоднішній день в Європі широко використовується інструмент фортфейтингу, оскільки він забезпечує зниження ризикового елемента в проведенні угоди, та забезпечує отримання товару в кредит замовнику. Також було висвітлено проблему нереальності отримання достатнього безповоротного фінансування за рахунок бюджетних програм, оскільки наразі в Україні даних програм не існує.

Для якісного та своєчасного забезпечення фінансовими ресурсами необхідно проводити аналіз наявних ресурсів підприємства, для виявлення та корекції слабких ланок фінансової системи підприємства. Таким чином нами було виділено ряд показників, що характеризують якість забезпечення фінансовими ресурсами для стабільної та прибуткової зовнішньоекономічної діяльності компанії. Так нами було досліджено якість фінансового забезпечення АТ «Технологія». Згідно даного аналізу нами було виявлено ряд питань, що потребують вирішення, з яких вирізняються проблема з дебіторською

заборгованістю та надлишкова стабільність підприємства. Дані фактори вказують на недосконалу фінансову політику адміністративного апарату підприємства. В результаті аналізу складових АТ Технологія та аналізу рентабельності окремих продуктів компанії, нами запропонований ряд дій, для оптимізації фінансового стану підприємства. Так перерозподіливши частину нерозподіленого прибутку на забезпечення виробництва найбільш рентабельних позицій, нами було сформовано проект закупівлі нових виробничих машин, що забезпечують 76 млн грн додаткового прибутку в рік, не нашкодивши фінансовій стабільності підприємства. Даний проект в ідеальних умовах, має термін окупності 3,5 років. Також нами було збережено частину коштів для забезпечення майбутніх проектів розвитку підприємства.

Таким чином в даній роботі ми дослідили важливість розвитку зовнішньоекономічної діяльності та методів її забезпечення в Україні за умов глобалізації ринків та зростанням ризиковості підприємницької діяльності в умовах пандемії, оскільки вихід підприємства на зовнішні ринки розширює межі та об'єми збуту підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко С. Г. Трансформація кооперативних систем у перехідній економіці : монографія. Київ : Наукова думка, 2003. 332 с.
2. Багрова І. В. Складові та фактори конкурентоспроможності. *Вісник економічних наук України*. 2007. №1. С. 11–16.
3. Балацький Є. О., Нікітченко Є.О. Особливості фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Сумський державний університет Навчально-науковий інститут бізнес-технологій "УАБС"*. 2020. С. 76–78.
4. Бланк И. А. Торговый менеджмент : учебник. Киев : УФИМБ, 1997. 408 с.
5. Варічева Р. В. Організаційні передумови удосконалення економічного механізму внутрішньовиробничого управління. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 7–8. С. 60–68.
6. Веснин В. Р. Менеджмент : ученик. Изд. 3-е изд., перераб. и доп.. – Москва : Проспект, 2006. 504 с.
7. Годин В.В. Информационное обеспечение управленческой деятельности : учебн. Москва, 2001. 126 с.
8. Гордієнко Т.В. Антикризовий механізм управління результативністю діяльності будівельного підприємства. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/kgm_econ/2012_102/178-187.pdf.
9. Гудзь О.Є. Забезпечення сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсами в період змін та стабілізації. *Економіка АПК*. 2007. № 3. С. 46-53.
10. Економічна енциклопедія : у 3-х т. / за ред. С. В. Мочерний. Київ : Академія, 2001. Т. 2. 848 с.

11. Заблодська І. Економічний механізм забезпечення виробництва та збуту товарів на регіональному ринку. *Економіст*. 2007. № 10. С. 38–39.
12. Завадський Й. С. Менеджмент: у 3-х т.. Київ : Європейський ун-т, 2002. Т. 2. 640 с.
13. Кашенко О.Л. Системне уявлення фінансів. Суми : Вид. «Довкілля», 2001. 98 с.
14. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ, 495 с.
15. Князь С.В. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності підприємства: сутність поняття і особливості оцінювання. *Вісник НУ "Львівська політехніка"*. Львів : НУ "Львівська політехніка", 2005. С. 302-309.
16. Кохалик О.О., Томашик Л.С. Проблеми малого бізнесу в Україні : навч. посіб. Львів, 2001. 268 с.
17. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посібник. Львів : НУ "Львівська політехніка", 2003. 658 с.
18. Ластенко А. В. Основы управления внутренним хозяйственным механизмом предприятия. *Вісник економічної науки України*. 2007. № 1. С. 11–16.
19. Мартиненко М. М. Основы менеджменту : підруч. Київ : Каравела, 2005. 496 с.
20. Масенко Б.П., Афонченкова Т.М. Антикризове управління: навч. посіб. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 264 с.
21. Матвієнко О.В. Основы інформаційного менеджменту. Київ: Либідь, 2004. 264 с.
22. Маціканич І. М. Проблеми управління та обліку дебіторської заборгованості.

URL:http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2011_26/statiya/Mazikan.Pdf.

23. Мельник Л.Г. Экономика информации и информационные системы предприятия: уч. пособ. Сумы, 2004. 264 с.
24. Морозова А. С. Анализ применения форфейтинговой формы финансирования для инновационных предприятий в западных странах. URL: <http://sisp.nkras.ru/e-ru/issues/2012/4/morozova.Pdf>
25. Москаленко В.П. Финансово-экономический механизм промышленного предприятия: научно-методическое издание / под научной редакцией д.э.н., проф. В.П. Москаленко. Сумы: Изд-во "Довкілля", 2003. 176 с.
26. Москаль О.І. Фінансове забезпечення розвитку агропромислового виробництва регіону (на матеріалах Чернівецької області) : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.04.01. Ін-т аграр. економіки УААН. Київ, 2001. 18 с.
27. Мудрик К. О. Основні аспекти механізму фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах сучасності. URL: http://www.rusnauka.com/10_DN_2013/Economics/2_132768.doc.htm.
28. Немцов В. Д. Менеджмент організацій: монографія. Київ : УВПК, 2001. 392 с.
29. Ніколенко С. С. Господарсько-політичний механізм сучасної ринкової економіки : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008 . 153 с.
30. Опарін В.М. Фінанси : навч. посіб. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2002. 240 с.
31. Павлова Л. Н. Финансовый менеджмент. Управление денежным оборотом предприятия : учебник для вузов. Миколаїв : ЮНИТИ, 2005, 400 с.
32. Портин Г.О. Фінанси підприємств: навч. посіб.. Київ : Знання, 2006. 379 с.
33. Романенко О.Р. Фінанси: підручник . Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 347 с.
34. Сунцова О. О. Місцеві фінанси: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 560 с.

35. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз промислового підприємств : підручник. Львів : ЛБІ НБУ, 2003. 485 с.
36. Твердохліб Н.Г. Інформаційне забезпечення менеджменту. Уч. посіб. Київ, 2000, 275 с.
37. Фінанси підприємств : навч. посібник / за ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. Київ: ЦУЛ, 2002. 268 с.
38. Фінанси підприємств / за ред. проф. А. М. Поддєрьогіна. Київ: КНЕУ, 2006 . 552 с.
39. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
40. Arndt, C., Buch, C.M., & Mattes, A. Disentangling barriers to internationalization. *Canadian Journal of Economics*. 2012. URL: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-5982.2011.01686.x>
41. Beck, T., Demirguc-Kunt, A., Maksimovic, V. Financing patterns around the world: Are small firms different? *Journal of Financial Economics*. 2008. URL:<http://dx.doi.org/10.1016/j.jfineco.200>
42. Berman, N., Hercourt, J. Financial factors and the margins of trade: evidence from cross-country firm-level data. *Documents de travail du Centre d'économie de la Sorbonne*, 2008. Pp. 1-33.
43. De Maeseneire, W., Claeys, T. SMEs, foreign direct investment and financial constraints: The case of Belgium. *International Business Review*. 2011.
44. Ferri, G., De Bonis, R., Rotondi, Z.. Do bank-firm relationships influence firm internationalization? *MoFiR working paper*. 2010. pp 1-25.
45. Forssbäck, J., & Oxelheim, L. Finance-specific factors as drivers of cross-border investment—An empirical investigation. *International Business Review*, 2008. Pp. 630-641. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ibusrev.2008.09.001>

46. Gottfries, N. Market shares, financial constraints, and pricing behavior in the export market. *Economica*. 2002. Pp. 583-607. URL: <http://dx.doi.org/10.1111/1468-0335.00302>
47. Graves, C., Thomas, J. Determinants of the Internationalization Pathways of Family Firms: An Examination of Family Influence. *Family Business Review*. 2008. Pp. 151-167. URL: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1741-6248.2008.00119.x>
48. Greenaway, D., Guariglia, A., Kneller, R.. Financial factors and exporting decisions. *Journal of international economics*. 2007. Pp. 377-395. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jinteco.2007.04.00>
49. Urionabarrenetxea, S., Rodríguez Castellanos, A. Decisive factors in company financial internationalization: an empirical study. *Managerial Finance*. 2009. Pp. 22-43. URL: <http://dx.doi.org/10.1108/03074351011006829>
50. Zahra S. A. (2003). International Expansion of U.S. Manufacturing Family Businesses: The Effect of Ownership and Involvement. *Journal of Business Venturing*. 2003. Pp. 495–512. URL: [http://dx.doi.org/10.1016/S0883-9026\(03\)00057-0](http://dx.doi.org/10.1016/S0883-9026(03)00057-0)

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

Таблиця А.1 – Методичні підходи до визначення сутності поняття «фінансове забезпечення»

Автор	Характеристика
Кірейцев Г.Г.	Визначає, що фінансове забезпечення полягає у виділенні певної частини фінансових ресурсів для вирішення певних завдань підприємства, акумулюючи фінансові ресурси через такі форми, як самофінансування, кредитування, акціонерний капітал та безповоротне фінансування.
В.М. Опарін	Визначає що фінансове забезпечення може реалізуватись через самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування.
О.І. Москаль	Визначає що фінансове забезпечення це сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів. Фінансове забезпечення на думку автора реалізується в трьох формах: самофінансування, кредитування і безповоротне фінансування з бюджету.
Л.М. Павлова	Визначає що фінансове забезпечення є в першу чергу управлінням капіталом, в тому числі і діяльністю з його залучення, розміщення і використання.
Сунцова О.О.	Розглядає фінансове забезпечення як процес покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, що акумулюються суб'єктами господарювання через самофінансування, кредитування та державне фінансування.
О. О. Кохалик та Л. С. Томашик	Визначають, що фінансове забезпечення є сукупністю форм, методів принципів та умов фінансування підприємства.
О.Р. Романенко	Фінансове забезпечення є покриттям витрат через акумулювання ресурсів суб'єктами господарювання та державою.

ДОДАТОК Б
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Таблиця Б.1 – Баланс АТ «Технологія» за 2016-2019 роки, тис. грн.

Статті балансу	Код	Рік			
		2016	2017	2018	2019
Актив					
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	1000	2 356	2 579	2 111	1 213
Первісна вартість	1001	4 381	5 380	5 807	5 820
Накопичена амортизація	1002	2 025	2 801	3 696	4 607
Незавершені капітальні інвестиції	1005	12 939	122 108	147 276	140 289
Основні засоби:	1010	284 703	419 829	525 728	584 424
Первісна вартість	1011	508 410	725 421	956 849	1 106 303
Знос	1012	223 707	305 592	431 121	521 879
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капітал інших підприємств	1030	107 879	182 512	251 889	380 612
інші фінансові інвестиції	1035	4	4	4	4
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	1 464	1 478	1 752	1 795
Відстрочені податкові активи	1045	1 182	869	1 985	2 243
Інші необоротні активи	1090			1 941	18 699
Усього за розділом I	1095	410 527	729 379	932 686	1 129 279
II. Оборотні активи					
Запаси:	1100	119 378	160 213	222 219	165 679
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	247 123	349 968	437 570	458 109
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	1130	34 674	22 101	40 295	6 840
з бюджетом	1135	6 956	20 543	34 709	6 132
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	15 016	1 112	75	17 375
Гроші та їх еквіваленти:	1165	2 341	5 808	41 511	37 645

Продовження таблиці Б.1

Статті балансу	Код	Рік			
		2016	2017	2018	2019
Витрати майбутніх періодів	1170		461	75	126
Інші оборотні активи	1190	2 265	797	-	235
Усього за розділом II	1195	427 753	561 003	776 379	692 141
Баланс	1300	838 280	1 290 382	1 709 065	1 821 420
Пасив					
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	1400	9 600	9 600	9 600	9 600
Додатковий капітал	1410	32 774	32 774	32 774	32 774
Резервний капітал	1415	2 400	2 400	2 400	2 400
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	639 467	840 482	1 064 276	1 245 468
Усього за розділом I	1495	684 241	885 256	1 109 050	1 290 242
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Довгострокові кредити банків	1510	20 883	28 909	190 522	133 016
Інші довгострокові зобов'язання	1515		116 991	63 428	103 908
Усього за розділом II	1595	20 883	145 900	253 950	236 924
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	4 120	9 959	24 406	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	9 721	28 431	75 120	50 115
товари, роботи, послуги	1615	95 386	190 001	194 134	124 781
розрахунками з бюджетом	1620	5 462	9 508	12 244	7 194
розрахунками зі страхування	1625	937	1 174	1 687	1 818
розрахунками з оплати праці	1630	4 244	5 160	14 912	16 437
одержаними авансами	1635	2 475	2 213	3 349	3 323
Поточні забезпечення	1660	4 932	7 336	10 490	12 444

Інші поточні зобов'язання	1690	1 880	1 416	9 723	78 142
Усього за розділом III	1695	133 156	259 226	346 065	294 254
Баланс	1900	838 280	1 290 382	1 709 065	1 821 420

Таблиця Б.2 – Звіт про фінансовий результат АТ «Технологія» за 2016-2019 роки, тис. грн.

Стаття	Код рядка	Рік			
		2016	2017	2018	2019
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 088 206	1 288 658	1 553 952	1 498 707
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	723 650	887 334	1 127 383	1 166 494
Валовий прибуток (збиток)	2090 (2095)	364 556	401 324	426 569	332 213
Інші операційні доходи	2120	47 682	32 501	6 011	6 938
Адміністративні витрати	2130	31 371	38 783	46 234	43 805
Витрати на збут	2150	71 774	101 495	124 599	126 169
Інші операційні витрати	2180	25 168	21 282	6 934	25 258
Фінансові результати від операційної діяльності	2190 (2195)	283 925	272 265	254 813	143 919
Доход від участі в капіталі	2200	48 827	31 932	45 893	52 593
Інші фінансові доходи	2220	1 783	1 021		
Інші доходи	2240	8 083	7		43 433
Фінансові витрати	2250	3 824	2 829	26 205	27 183
Втрати від участі в капіталі	2255	22	389	-	
Інші витрати	2270	4 101	14 895	11 308	77
Фінансові результати до оподаткування	2290 (2295)	334 671	287 112	263 193	212 685
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	51 568	46 097	39 399	29 359
Чистий фінансовий результат - прибуток (збиток)	220 (225)	283 103	241 015	223 794	183 326

